

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ**

**ФОРМУВАННЯ СТАЛОГО
ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

**Матеріали IV Міжнародної
науково-практичної конференції**

16-17 листопада 2023 року

Київ 2023

УДК 332.36

Формування сталого землекористування: проблеми та перспективи : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 16-17 листопада 2023 р.). Київ : Редакційно-видавничий відділ НУБіП України, 2023. 290 с.

Видання містить матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Формування сталого землекористування: проблеми та перспективи». Тематика конференції відображає комплексність, міждисциплінарність і багатовекторність проблем формування сталого землекористування та інноваційних підходів до їх вирішення. У тезах доповідей учасників представлено технічні, організаційні, економічні, екологічні та соціальні засади забезпечення формування сталого землекористування.

Матеріали збірника будуть корисними для фахівців у сфері землеустрою, геодезії, картографії, містобудування, геоінформаційних технологій та ін.

The publication contains materials of the IV International scientific-practical conference "Formation of sustainable land use: problems and prospects". The theme of the conference reflects the complexity, interdisciplinarity and multi-vector nature of the problems of sustainable land use formation and innovative approaches to their solution. The participants' reports present the technical, organizational, economic, environmental and social principles of ensuring the formation of sustainable land use.

The materials of the collection will be useful for specialists in the field of land management, geodesy, cartography, urban planning, geographic information technologies, etc.

Матеріали подано в авторській редакції

Materials are submitted in the author's edition

Рекомендовано до друку вченою радою
Інституту землекористування Національної академії аграрних наук України
(протокол № 11 від 23 листопада 2023 р.)

ISBN 978-617-8171-09-4

© Інститут землекористування НААН України, 2023
The Institute of Land Management of National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine, 2023

Коваль І.І.
студентка 41-3 групи
ВСП «РФК НУБіП України»
м. Рівне, Україна

МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ҐРУНТІВ РІВНЕНЩИНИ

Охорона земельних ресурсів не можлива без проведення постійного, системного визначення показників їх якості, з метою прийняття відповідних законодавчих, організаційних та економічних заходів шляхом моніторингу. Проведення моніторингу відноситься до функцій державного управління, зміст якого полягає в спостереженні за станом земельних ресурсів та властивостями ґрунтового покриву і, особливо на землях сільськогосподарського призначення [1, с.4].

Моніторинг земель – важлива функція управління у сфері використання та охорони земель, об'єктом якого є землі України незалежно від форм власності на землю, цільового призначення та характеру використання, відповідно до загальнодержавних і регіональних (місцевих) програм. Об'єктом моніторингу є всі землі незалежно від форми власності на них. Складовою частиною моніторингу земель є моніторинг ґрунтів. Моніторинг ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення передбачає проведення спостережень, збір, аналіз і опрацювання інформації щодо якісного стану ґрунтів (розвиток ґрунтової ерозії, стан структури ґрунту, підкислення, засолення, солонцюватість, заболочення ґрунтів, динаміка вмісту гумусу і елементів живлення), забруднення

ґрунтів важкими металами, радіонуклідами, залишковими кількостями пестицидів та іншими токсичними речовинами та розроблення і впровадження науково обґрунтованих рекомендацій щодо прийняття рішень про відвернення та ліквідацію наслідків негативних процесів та заходів щодо забезпечення відтворення родючості ґрунтів [2].

Щорічний моніторинг ґрунтів проводиться на території Рівненської області. Адже, за даними головного управління Держгеокадастру у області 46,2% від усіх земель займають сільськогосподарські угіддя. Ґрунтовий покрив яких є неоднорідним. Найбільш поширеними типами ґрунтів є дерново-підзолисті, опідзолені, дернові, торфові та торфоболотні ґрунти. Дерново-підзолисті, характерні для Полісся, малородючі, бідні на поживні речовини ґрунти утворились під лісовою рослинністю на водно льодовикових відкладах. На лесах Волинського плато сформувались світло-сірі ґрунти і опідзолені чорноземи, вони досить родючі, тому майже всі розорані. Південь Полісся представляють дернові та торфоболотні ґрунти в заболочених пониженнях озерно-льодовикового та річкового походження. За механічним складом найбільше поширений тип ґрунту – легкий, середній та важкий суглинок. Близько 60 % дерново-підзолистих ґрунтів області інтенсивно використовуються в сільськогосподарському виробництві.

Особливістю дерново-підзолистих ґрунтів – кисла реакція ґрунту (рис. 1).

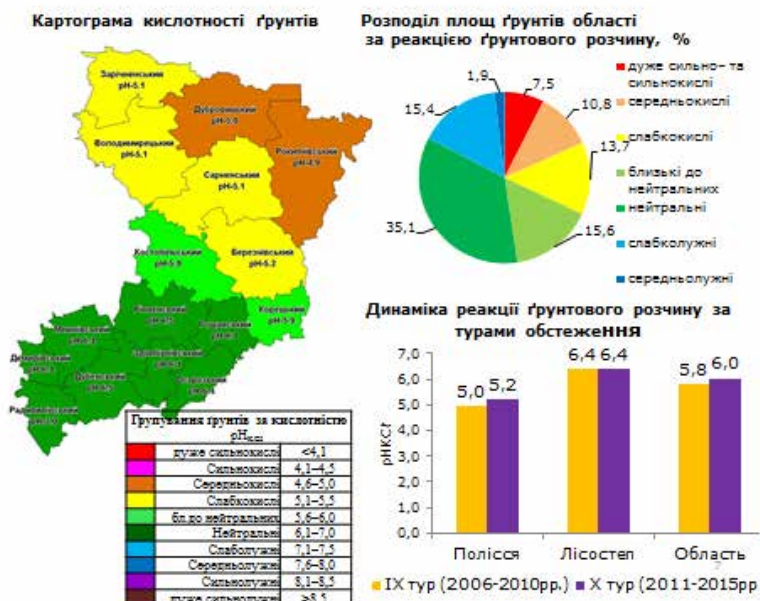

Рисунок 1. Схема аналізу ґрунтів Рівненської області за реакцією ґрунтового розчину. Джерело: 3

Відповідно ґрунти Рівненщини вимагають нових підходів щодо розробки шляхів збереження, відтворення та підвищення родючості ґрунтів. Адже кисла реакція сприяє послабленню синтезу білкових речовин, при цьому вміст білків

та загального азоту зменшується, а кількість небілкових речовин збільшується, пригнічується процес перетворення моноцукрів на інші, більш складні, органічні сполуки. Кисла реакція негативно впливає на закладання генеративних органів, що відбивається на процесі запліднення та наливі зерна у зернових культурах, та різкому зменшенню врожаю.

Ефективне ведення аграрного виробництва на кислих ґрунтах можливо лише за умови зниження кислотності ґрунтового розчину, що здійснюють шляхом їх меліорації або вапнування, тобто насичення верхніх горизонтів (орного та підорного) кислих ґрунтів лужноземельними елементами (кальцієм та магнієм). Важливим заходом з покращення функціональної стійкості є й структурна меліорація, яка, на відміну від удобрення чи хімічної меліорації, є заходом більш довгодіючим і сприяє докорінному покращенню властивостей ґрунту, а тому є ефективним заходом для сталого землекористування на кислих ґрунтах легкого гранулометричного складу. У стратегічному напрямку меліорація кислих ґрунтів передбачає формування та збереження оптимального агроекологічного стану кислих ґрунтів, усунення негативних наслідків природних і антропогенних навантажень, інтенсифікацію землеробства в гумідних регіонах України, ресурсозбереження та екологічну безпеку.

В умовах зростаючих навантажень на ґрунтовий покрив з метою збереження його агроекологічного стану на рівні який забезпечує сталу продуктивність кислих ґрунтів вагоме значення мають наступні заходи [4]:

- здійснення активного моніторингу за станом елементів родючості, та динамікою їх зміни з прийняттям відповідних рішень щодо їх оперативного корегування;
- використання оціночних критеріїв функціональної стійкості кислих ґрунтів, які розроблені на основі новітніх теоретичних і практичних положень буферної здатності ґрунтів;
- використання структурної меліорації яка спрямована на покращення буферних властивостей ґрунтів, підвищення стійкості їхніх продуктивних і екологічних функцій, посилення механізмів саморегуляції внутрішньо ґрунтових процесів та інтенсивності біологічного кругообігу речовин і енергії;
- проведення періодичного вапнування кислих ґрунтів з урахуванням ґрунтових умов та застосуванням технології локального окультурювання кислих ґрунтів;
- використання місцевих сировинних ресурсів та кальцієвмісних відходів виробництва, що значно зменшує матеріальні витрати та, водночас, вирішує проблему утилізації відходів виробництва;
- застосування фітомеліоративних заходів нейтралізації ґрунтової кислотності, що дозволяє екологічно безпечно регулювати кислотність ґрунтів та поліпшувати їх родючість.

Список використаних джерел

1. Щепак В.В. Моніторинг та охорона земель: Навчальний посібник. Полтава : ПолтНТУ, 2017. – 120 с. [ст.4]
2. Моніторинг земель: призначення та завдання. URL: <https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php8F>
3. Департамент екології Рівненської облдержадміністрації – Доповідь про стан навколишнього природного середовища в Рівненській області 2021 року.
4. Лужні та кислі ґрунти. Вирішення проблеми кислотності. URL: <https://superagronom.com/blog/780-lujni-ta-kisli-gruntii-virishennya-problemi-kislotnosti>

Monitoring of soil quality in the Rivne region

Abstract. Land monitoring is an important function of land use and protection management, the object of which is the land of Ukraine, regardless of land ownership, purpose and nature of use, in accordance with national and regional (local) programs. The soils of Rivne region require new approaches to developing ways to preserve, restore and increase soil fertility. After all, the acid reaction helps to weaken the synthesis of protein substances, while the content of proteins and total nitrogen decreases, and the amount of non-protein substances increases, inhibiting the process of converting monosugars into other, more complex, organic compounds.